

Juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo 04.10.07

HØRING – FORSLAG OM KRIMINALISERING AV SEXKJØP

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høringsnotat av 04. juli 2007 vedrørende forslag om kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

1. Innledning

JURK har ikke tatt standpunkt til hvorvidt kjøp av seksuelle tjenester skal kriminaliseres. Dette er et bevisst valg. Høringsnotatet reiser en del spørsmål som vi likevel har funnet grunn til å kommentere.

Når Regjeringen har valgt å kriminalisere kjøp av seksuelle tjenester som et ledd i å bekjempe prostitusjon og menneskehandel, er JURK enig i at formålet med lovendringen må være slik det er skissert i høringsnotatets punkt to.

Det inngår ikke i bestemmelsens formål at den skal være et tiltak for å bedre de prostituertes situasjon. Ved utforming og håndhevelse av bestemmelsen, må samfunnets interesser i å redusere markedet for prostitusjon og forhindre at noen skal drives ut i prostitusjon eller utsettes for menneskehandel, gå foran hensynet til de som allerede får sin inntekt fra prostitusjon.

De negative konsekvensene kriminalisering av sexkjøp kan få for de som allerede er i prostitusjon, må avhjelpes med tilstrekkelige hjelpetiltak. JURK mener disse hjelpetiltakene er en forutsetning for at loven kan virke etter sitt formål, og for at den i det hele tatt kan vedtas. Selv om forslaget er stilt for å verne om samfunnets interesser, må de prostituerte også kunne ha rettigheter ved håndhevelsen av bestemmelsen, eksempelvis rett til bistandsadvokat og vitnebeskyttelse.

Sentralbord (9-15)
22 84 29 50
Faksnr:
22 84 29 51

Saksmottak per telefon:
Man - Ons
kl 09 - 15
Tir kl 17 - 20

Klientmottak:
Arbinsgate 7
Tir kl 12 - 15
Tir kl 17 - 20

Postadresse:
Postboks 2691
Solli
0204 OSLO

Departementet har også gjort det klart at det ikke er ønskelig å kriminalisere de som selger seksuelle tjenester. JURK er enig med departementet i at det er de som kjøper seksuelle tjenester som skaper et marked for prostitusjon og at det dermed er disse som skal stilles til ansvar. Det er derfor positivt at departementet ikke skiller mellom ulike grupper av personer som selger seksuelle tjenester. En diskusjon rundt den prostituertes situasjon eller "frivillighet" er uheldig fordi den plasserer ansvaret hos denne i stedet for hos den som kjøper seksuelle tjenester.

2. Utformingen av en ny straffebestemmelse

2.1 Strafferamme og konkurrens

Som påpekt i innledningen, mener JURK det er positivt at departementet ikke skiller mellom forskjellige grupper av prostituerte. Dette må videreføres også når det gjelder straffeutmålingen. JURK mener en argumentasjon om den prostituertes "frivillighet" som moment i straffelettelse ikke kan aksepteres, da en slik argumentasjon overfører skyld fra den som kjøper seksuelle tjenester til den prostituerte.

En forutsetning for den lave strafferammen må være at det foreslåtte straffebudet kan anvendes i konkurrens med andre bestemmelser, så langt handlingen oppfyller gjerningsbeskrivelsen i disse. Dette er også en naturlig følge av at den foreslåtte bestemmelsen ivaretar allmenne interesser, og at andre aktuelle straffebestemmelser hovedsakelig vil være til vern for enkeltpersoner.

JURK vil be departementet gjøre det særlig klart at dersom straffbarhetsvilkårene etter andre straffebud kan være oppfylt, må dette prøves ved siden av det foreslåtte straffebudet. Det er viktig at forbudet ikke blir en hvilepute for påtalemyndighetene og domstolene slik at overtrederen kun blir dømt for sexkjøp, når også for eksempel voldtektsbestemmelsen kunne vært anvendt.

JURK vil også komme med bemerkninger til valg av straffereaksjon. Departementet foreslår at overtredelser av bestemmelsen straffes med bøter eller fengsel i inntil seks måneder, eller begge deler.

JURK mener at bøter som straff for kjøp av seksuelle tjenester vil ha liten forebyggende effekt. Den som kjøper seksuelle tjenester yter allerede et vederlag. Bøter vil kunne fremstå som en kalkulert risiko for den som kjøper seksuelle tjenester, og vil kunne ha som direkte effekt at den prostituerte vil være nødt til å ta mindre betalt. Dersom departementet velger å holde fast på å anvende bøter som straffereaksjon, ber JURK departementet om å legge føringer i retning av at bøter blir beregnet ut fra overtrederens inntekt og formue.

Kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige

JURK mener det er mest hensiktsmessig å ha en egen bestemmelse som regulerer kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige.

Videre mener vi at ordlyden i strl. § 203 første punktum bør justeres, og kommer derfor med følgende forslag:

”Den som skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling med en person under 18 år ved å yte eller avtale vederlag med vedkommende eller en tredjeperson, straffes for kjøp av seksuelle tjenester med bøter eller fengsel inntil 2 år.”

Det er ikke hensiktsmessig å ha forskjellig oppbygning på strl. § 203 første punktum og den nye strl. § 202 a. I begge paragrafene bør det inkluderes at vederlaget nødvendigvis ikke må avtales eller ytes til den det kjøpes seksuelle tjenester av. JURKs forslag til strl. § 202 a første punktum ser slik ut:

”Den som skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag med vedkommende eller tredjeperson, straffes for kjøp av seksuelle tjenester med bøter eller fengsel inntil 6 måneder eller begge deler.”

3. Andre spørsmål i tilknytning til straffebestemmelsen

3.1 Medvirkning og forsøk

JURK er enig med departementet i at forsøk bør være straffbart. Det må være opp til domstolene å finne forsøkets nedre grense.

Vi er også enig med departementet i at medvirkning bør straffes på vanlig måte, og at medvirkningsansvaret ikke skal gjelde for den som selger seksuelle tjenester.

Departementet har ikke foreslått at forbudet mot medvirkning og forsøk skal gjelde nordmenn som kjøper seksuelle tjenester i utlandet. I mange norske bedrifter oppfordres det til kjøp av seksuelle tjenester i utlandet. Det forekommer til og med at bedrifter betaler for slike tjenester. Derfor ber JURK departementet vurdere sanksjoner rettet mot selskapene, og om enkeltpersoner i selskapets ledelse bør kunne dømmes for medvirkning.

4. Kartlegging og evaluering

JURK mener det er en svakhet med høringsforslaget at departementet ikke har benyttet seg av nødvendig kunnskap om prostitusjonsmarkedet før lovforslaget ble utarbeidet. Vi viser i denne sammenheng til utredningsinstruksen fastsatt ved kongelig resolusjon 18. februar 2000 og revidert ved kongelig resolusjon 24. juni 2005.

5. Andre tiltak

JURK anser det som en svakhet ved høringen at de ulike hjelpetiltakene ikke skal kommenteres. Hjelpetiltakene må sees i nær sammenheng med straffebudet. Vi etterlyser analyse og vurdering av antatte konsekvenser av de beslutningene som foreslås truffet, jf. utredningsinstruksen.

Videre er vi enige med departementet i at de prostituertes situasjon kan forverres dersom ikke andre hjelpetiltak iverksettes. Med et slikt utgangspunkt er det særdeles viktig at det ved utformingen av det nye straffebudet også legges vekt på hvilke andre virkemidler som kan bidra til at færre rekrutteres til prostitusjon, og at de som allerede er i prostitusjon får hjelp til å komme seg ut.

Et lovforbud mot kjøp av seksuelle tjenester vil ikke alene kunne hindre sexkjøp. JURK mener at det er en forutsetning for straffebudets effektivitet og virkning at hjelpetiltakene er iverksatt innen lovforbudet trer i kraft.

6. Straffeprosessuelle tvangsmidler

Høringsnotatet inneholder også forslag om å gi politiet adgang til kontroll av kommunikasjonsanlegg etter strpl. § 216 b i saker om overtredelse av strl. § 201 a.

Hovedtyngden av ressurser bør brukes på holdningsskapende arbeid fremfor å få flest mulig straffet etter den nye bestemmelsen. En overvåking av de som kjøper seksuelle tjenester vil i realiteten også innebære en overvåking av de prostituerte. Vi anser det som fornuftig at departementet ikke fremmer forslag om adgang til en slik kontroll på nåværende tidspunkt.

Det er imidlertid ikke ønskelig at bestemmelsen får status som en symbolbestemmelse. Vi stiller oss derfor ikke avvisende til at slike tiltak blir vurdert på et senere tidspunkt. Tiltakene må være gjenstand for egen debatt.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

JURK bemerker at denne loven vil ha store økonomiske og administrative konsekvenser. Det må bevilges ressurser til andre tiltak og kompetanseøkning. Det må også igangsettes et stort tverrfaglig samarbeid mellom offentlige instanser og frivillige organisasjoner. Dette for blant annet å begrense rekrutteringen, sikre de prostituertes sosiale rettigheter og for å begrense voldsutøvelsen i miljøet.

8. Avsluttende merknader

Den foreslåtte bestemmelsen vil også kunne ramme produksjon av pornografi, slik at de som står for dette kan straffes for brudd på forbudet mot kjøp av seksuelle tjenester. En slik anvendelse av straffebudet vil falle utenfor skjønnsvurderingen etter legaldefinisjonen i strl. § 204. JURK påpeker at det er betenkelig at disse konsekvensene ikke er vurdert i høringsforslaget.

JURK ser videre at bestemmelsen reiser en del vanskelige bevismessige spørsmål. Vi kan ikke se at disse er utredet i høringsforslaget. Vi etterlyser derfor en nærmere utredning.

Henriette Clausen

Maryam Iqbal Tahir

Ingeborg Aas

Pia Strand

Marit Asphaug

Silje Meek

Torill Christine Edvardsen